

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 16/2016. (X. 20.) AB HATÁROZATA

a Fővárosi Törvényszék 56.Pf.632.194/2015/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Dienes-Oehm Egon és dr. Pokol Béla* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Törvényszék 56.Pf.632.194/2015/3. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó sajtóorgánum – jogi képviselője útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, kérve a Fővárosi Törvényszék 56.Pf.632.194/2015/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és annak megsemmisítését.
- [2] A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság jogerős ítéletében helyben hagyta az elsőfokon eljáró Pesti Központi Kerületi Bíróság ítéletét. A felperes a készenléti rendőrség tagjaként 2012. június 15-én végrehajtó által foganasított végrehajtási cselekményt biztosított, amiről amatőr filmfelvétel készült. Ezt a felvételt tette közzé honlapján az alperesi indítványozó anélkül, hogy a felperes hozzájárulását kérte volna ahhoz – ez a körülmény később a perben sem volt vitatott. 2013. április 18-án a felperes felszólítására a felvételt a honlapról eltávolította és törölte. A felvétel nyilvánosságra kerülése a felperesnek állítása szerint társadalmi hátrányt okozott, ami miatt 300 000 Ft nem vagyoni kár megtérítését követelte az alperestől. A PKKB az Alkotmánybíróság időközben meghozott 28/2014. (IX. 29.) AB határozatának (a továbbiakban: Abh.) ismeretében azt vizsgálta, hogy a felperes az adott megjelenítésben közszereplő volt-e, és azt állapította meg, hogy nem volt az, ami miatt képmásának engedélye nélkül való felvétele és felismerhető módon történt közzététele jogsértőnek minősült.
- [3] Bár a bíróság elsődleges érve az volt, hogy eljárásában a Kúria 1/2012. Büntető-közigazgatási-munkaügyi-polgári jogegységi (a továbbiakban: BKMPJE) határozata az irányadó reá nézve, az Abh. pedig – mivel a jogegységi határozatot nem érintette és egy konkrét egyedi döntést semmisített meg –, nem köti a bíróságot, mégis mérlegelte az Abh.-ban foglalt elvi tételeket. A bíróság tartalom szerint idézi az Abh. Indokolásának [43] bekezdését, amely szerint „[r]endőri intézkedésről készült képfelvétel hozzájárulás nélkül is nyilvánosságra hozható, ha a nyilvánosságra hozatal nem öncélú, vagyis az eset körülményei alapján a jelenkor eseményeiről szóló vagy a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatásnak, közügyet érintő képi tudósításnak minősül.” Ezzel kapcsolatos megállapítása szerint a „közhatalom gyakorlásának módja akkor tart közérdeklődésre számot, ha annak során az eljárási szabályokat nyilvánvaló módon megszegik”. [PKKB 36.P.90.562/2014/6. számú ítélet 3. oldal 5. bekezdés] Ezen felül az egyedi kiemelés nélküli, a tömegrendezvények biztosításában való részvételt tartja még olyan körülménynek a bíróság, amely az öncélú nyilván-

nosságra hozatalt mint tilalmazott magatartást kizárja. Megállapítása szerint viszont egyik kivételes esetkör alá sem tartozik a perben vitatott felvétel, ami miatt a felismerhető közzététel jogellenes, és nem vagyoni kár megtérítése alapjául szolgált.

- [4] Az alperesi indítványozó fellebbezéssel élt az ítélet ellen, amelyben a jelenkor közérdeklődésre számot tartó eseményének tekintette a felvételt, amelyen a rendőrök másokkal együtt, kiemelés nélkül látszanak. Utalt arra, hogy az 1/2015. BKMPJE határozat, amely hatályon kívül helyezte az 1/2012. BKMPJE határozatot, a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazandó. A jogerős ítéletet hozó bíróság álláspontja szerint az 1/2015. BKMPJE nem alkalmazandó a folyamatban lévő ügyekben, kizárólag az azt követően bekövetkezett eseményekre lehet alkalmazni. Ugyanígy nem irányadó az Abh. sem a Fővárosi Törvényszék álláspontja szerint, mert a perbeli eseményekkor még nem született meg. Mindezek alapján az ítélet jogalapja és – a bizonyítékok helyes értékelése folytán – összesszerűsége tekintetében is alapos volt, ezért azt helyben hagyta.
- [5] 2. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nem nyújtott be, de alkotmányjogi panasszal élt és kérte a támadott ítélet megsemmisítését. Az Alkotmánybíróság főtákarának felhívására pontosított kérelmében az indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján arra tekintettel kérte a Fővárosi Törvényszék 56.Pf.632.194/2015/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, hogy az sérti az Alaptörvény IX. cikkének (1) bekezdésében biztosított véleménynyilvánítás szabadságát, és a IX. cikk (2) bekezdésében garantált sajtószabadságot.
- [6] 2.1. Az indítványozó alkotmányjogi panasza érdemi indokolásaként hivatkozott az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésére, valamint az Abh.-ban foglalt tételekre, amelyek alapján úgy tartja: az ítéletben ütköztetni kellett volna az indítványozót megillető véleménynyilvánítási és sajtószabadságot a felperest megillető magánélet tiszteletben tartásához való joggal. Az indítványozó érvelése szerint a kilakoltatások – amelyben biztosító rendőrként hatósági közreműködőként a felperes részt vett – egyértelműen a jelenkor közérdeklődésre számot tartó eseményei, amit a kapcsolódó jogalkotás, a devizahitelek megsegítésével kapcsolatos jogszabályok sora is igazol. Utal arra, hogy az Abh. félreértelmezése volna, ha csak a közterületen történt eseményeket vagy a kiemelés nélkül fotózott és felvett rendőri közreműködőket tekintené a jogértelmezés jogszerűnek az Abh. alapján. Mindezek miatt az indítványozó közvetlenül alaptörvény-ellenesnek tartja a bíróságoknak azt a jogértelmezését, amely a konkrét esetben öncélúnak minősítette a felvétel közzétételét.
- [7] Az indítványozó csatolta továbbá illusztratív céllal a Fővárosi Törvényszék egy másik tanácsának fellebbviteli eljárásban hozott ítéletét, amely azonos alperes (indítványozó) ellen lényegében azonos tényállás mellett a felperesi keresetet – éppen az Abh.-ra való hivatkozással – elutasította.
- [8] Az indítványozó hosszan idézi az Alkotmánybíróság 7/2014. (III. 7.) AB határozatában is megerősített, a sajtószabadság kiemelt védelmére vonatkozó gyakorlatát, s az abban foglalt érvelésre alapozza alapjogi sérelmét.

II.

- [9] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.”

III.

- [10] Az indítvány a következők szerint megalapozott.

- [11] 1. Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján a panasz befogadásáról az érdemi határozat előterjesztésével egyidejűleg döntött és a panaszt befogadta, mivel az az Abtv.-ben támasztott formai és tartalmi feltételeknek maradéktalanul megfelelt.
- [12] Az indítványozó érintettsége egyértelműen fennáll, mivel a perben alperesként részt vett. Az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslatot kimerítette, felülvizsgálati kérelmet a felek egyike sem terjesztett elő. A jog-

erős ítéletet az indítványozó 2015. július 7-én vette át, alkotmányjogi panaszát 2015. szeptember 7-én, a határidő utolsó napján adta ajánlott küldeményként postára, amely így határidőben előterjesztettnek minősül.

- [13] Az indítványozó határozott kérelemmel élt az Abtv. 27. §-a alapján az ítélet megsemmisítése iránt, alapjogsérelmét indokolta. A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségének megítélése, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés tekintetében felvetődik, hogy az Abh. az elbírált ügy tényállásához és alkotmányjogi tételeihez lényeges szempontból kapcsolódó, releváns alkotmányjogi kérdést is érintő más ügyekben kellően figyelembe vételre került-e az Alkotmánybíróság korábbi határozata. Mivel az Abtv. 39. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság határozata mindenkire – így az előttük folyó ügyben eljáró bíróságokra is értelemszerűen – kötelező, az Alkotmánybíróság indítványra ellenőrzi, vizsgálja, és szükség esetén az ítélet megsemmisítésével orvosolja, hogy megfelelően érvényesítik-e a bíróságok a mindenkire nézve kötelező alkotmánybírósági határozat alkotmányos tartalmát.
- [14] 2. Az elsőfokú ítélet meghozatalakor a PKKB számára az Abh. már ismert volt, a jogerős ítélet meghozatala idején pedig már a Kúria 1/2015. BKMPJE határozata is megszületett, ami hatályon kívül helyezte a Kúria 1/2012. BKMPJE határozatát. E körülmény azért bír jelentőséggel, mert az 1/2012. BKMPJE határozat a nyilvános helyen vagy közterületen szolgálati kötelezettséget teljesítő vagy munkát végző személyek kapcsán mondta ki azt, hogy tevékenységük ellátása során nem minősülnek közszereplőnek, ezért a beazonosítható módon, egyediesítetten ábrázoló képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához szükséges a hozzájárulásuk. E jogegységi határozat hatályon kívül helyezésével a bíróságok ismét a jogszabályok közvetlen alkalmazásával, az Abh.-ban foglalt tételek megfelelő figyelembe vételével tudnak dönteni az egyedi ügyekben.
- [15] 2.1. Ezt követően a jogalkotó elfogadta a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2015. évi XI. törvényt, amely kiegészítette a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (a továbbiakban: Pp.) egy új XXI/A. fejezettel. Ebben az új fejezetben egy új pertípus: a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránt indított per szabályai találhatók, amelyek összességében a sajtó-helyreigazítási eljáráshoz hasonló struktúrában gyors és hatékony jogvédelmi eszközt kívánnak a képmáshoz és hangfelvételhez való jogában megsértett személynek adni. A per célja, hogy gyors, soron kívüli eljárásban korlátozott kereseti kérelmet lehessen előterjeszteni a jogsértés abbahagyására, a megfelelő elégtétel adására, továbbá ennek nyilvánosságra hozatalára, valamint a sérelmes helyzet megszüntetésére, a jogsértést megelőző állapot helyreállítására és a jogsértéssel előállított dolog megsemmisítésére vagy jogsértő mivoltától való megfosztására. A per szűk határidőben terjeszthető elő, de a határidő elmulasztása nem jogvesztést, hanem csak e speciális perlési eszköztől való elesést eredményez: ilyen perindítás elmulasztása esetén a jogaiban sértett fél általános személyiségvédelmi pert indíthat. (Pp. 346/A–346/F. §)
- [16] 3. „Az Alkotmánybíróság a bíróságok ítéleteit [...] akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény megszabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz.” {3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [22]; 3031/2016. (II. 23.) AB végzés, Indokolás [19]} Ennek következtében jelen ügyben az Alkotmánybíróság nem azt vizsgálja, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság ítélete és az azt felülvizsgáló Fővárosi Törvényszék jogerős ítélete helyesen állapította-e meg a vitatott videofelvételről annak egyediesített felvétel minőségét; nem azt vizsgálja, hogy helyesen értékelte-e a bizonyítékokat vagy sem. Az alkotmánybírósági vizsgálat terjedelme ahhoz igazodik, hogy az ítélet – összhangban az Abh.-ban foglalt elvi tartalommal –, biztosítja-e a véleménynyilvánítás szabadságát, megfelelően ütköztetve azt a fényképfelvételen szereplő felperes emberi méltósághoz való jogával. Jelen ügy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdése: a bíróság eleget tett-e annak az alkotmánybírósági felszólításnak, hogy „a sajtószabadság és a méltóságvédelmen alapuló képmáshoz való jog közötti érdekütközést egyedi mérlegeléssel” feloldja (Abh., Indokolás [44]). Ehhez a mérlegeléshez hasznos segítség lett volna az elsőfokú ítélethozatal idején az eljáró bíró számára, ha az 1/2012. BKMPJE határozatát a Kúria hatályon kívül helyezi addigra, azonban az Abtv. 39. § (1) bekezdéséből egyértelműen következik, hogy az Alkotmánybíróság határozata mindenkire nézve kötelező, így a perben szereplő felek és az ítéletet hozó bíróság számára is. Az Alkotmánybíróság határozata a közzétételétől vagy az abban foglalt eltérő időponttól közvetlenül hatályosul és kifejti mindenkire nézve kötelező erejét.
- [17] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a Kúria az 1/2015. BKMPJE határozat meghozatalával – vagyis az 1/2012. BKMPJE határozat hatályon kívül helyezésével – el kívánta hátrítani az (előzőek szerint vélt) akadályt

az alkotmánybíróági határozat érvényesülése útjából, ám a bíróság a Kúria intencióját is figyelmen kívül hagyva szűken értelmezte az Abh.-t a következők szerint.

- [18] Az ítéletet hozó elsőfokú és másodfokú bíróság is ismerte és figyelembe vette az Alkotmánybíróság határozatát, amely az előtte folyó ügy elbírálását is érintette, azt azonban lényeges elvi tartalmával szemben megszorítóan értelmezte. Helyesen idézte az elsőfokú határozat az Abh. Indokolása [43] bekezdését, amely az Alaptörvény IX. cikkét a konkrét esetre vonatkoztatva azt az álláspontot foglalta el, hogy a rendőri intézkedésről készült képfelvétel nyilvánosságra hozható, ha nem öncélú. Nem öncélú a nyilvánosságra hozatal, ha a jelenkor eseményeiről szóló tájékoztatásnak minősül, vagy a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatásnak minősül. (Abh., Indokolás [43])
- [19] A végrehajtási cselekményről készült felvételt már nem tekintette jelenkori eseménynek a bíróság, mivel a végrehajtási kényszer alkalmazása az államszervezettel egyidős. Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy ezen érv elfogadása esetén példának okáért a gyülekezési jog gyakorlása és az arról való tárgyszerű tudósítás sem minősülne a jelenkor eseményeinek, hiszen a gyülekezés megszokott társadalmi tevékenység, amely alkotmányjogi védelemben is részesül. Az 1946. évi I. törvény preambuluma – melyre történeti alkotmányunk vívmányaiként kell tekintenünk – természetes és elidegeníthetetlen jogként biztosította más jogok mellett a gyülekezési jogot is. Pusztán az, hogy valamely tevékenység a múltban is fellelhető volt, annak jelenkori eseményként való figyelembevételét nem gátolhatja. Az a körülmény, hogy évszázadok óta folyik állami segítséggel végrehajtás, még nem mossa el a jelenkori érdeklődést a jelenben lefolytatott cselekményekkel kapcsolatban, és az Abh. alapján az Alaptörvény IX. cikke sem értelmezhető ilyen megszorító módon.
- [20] A közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatás tekintetében azt fejtette ki a bíróság, hogy az csak „akkor tart számot közérdeklődésre, ha annak során az eljárási szabályokat nyilvánvalóan megszegik”. Ez az álláspont egyáltalán nem következik az Alaptörvény IX. cikkéből, ahogy azt az Abh.-ban értelmezte az Alkotmánybíróság.
- [21] Nyilvánvalóan fontos demokratikus érdek a sajtó „házőrző kutya” szerepe (vö. Abh., Indokolás [16]), amely során a sajtó demokratikus szerepkörébe tartozik – e funkciójával összhangban és a jogszabályi keretek között – a jogszabálysértések leleplezése és nyilvánosságra hozatala. Ugyanakkor egyrészt a sajtószabadság nem korlátozódik erre a szerepre: a sajtó a jelenkor közérdeklődésre számot tartó eseményeiről akkor is közvetíthet, ha azok semmilyen jogellenességet nem tartalmaznak. Másrészt, a „házőrző kutya” szerep sem volna betölthető, ha a sajtó az egyébként jogszerű cselekményekről, történekekről ne tudósíthatna szabadon.
- [22] Az Alkotmánybíróság egy médiajogi kérdéseket vizsgáló határozatában elemezte a sajtó funkcióját a demokratikus társadalmi rendszerben. „Az Alkotmánybíróság gyakorlatában tehát az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében megfogalmazott szabad véleménynyilvánítás joga kettős megalapozottsággal bír: a véleményszabadság egy-szerre szolgálja az egyéni autonómia kiteljesedését és a közösség oldaláról a demokratikus közvélemény megteremtésének, fenntartásának a lehetőségét. [...] A sajtó a szólásszabadság intézménye. Így a sajtószabadság, amennyiben a szólás, a közlés, a vélemény szabad kinyilvánítását szolgálja, úgy védelme szintén kettős meghatározottságú: a szubjektív alanyi jogi jelleg mellett a közösség oldaláról a demokratikus közvélemény megteremtését és fenntartását szolgálja. [...] A sajtószabadság jogának gyakorlása révén az alapjog jogosultja aktív alakítója a demokratikus közvéleménynek. A sajtó ezen minőségében ellenőrzi a közélet szereplőinek, intézményeinek tevékenységét, a döntéshozatal folyamatát, tájékoztatja arról a politikai közösséget, a demokratikus nyilvánosságot (a «házőrző kutya» szerepe)” [165/2011. (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011, 478, 503.]. A 7/2014. (III. 7.) AB határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alapjog igazolása kapcsán az Alaptörvény hatályba lépése előtt közzétett e határozatban szereplő álláspontja a továbbiakban is irányadó [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [20]–[23]]. Egy másik határozatában az Alkotmánybíróság az Emberi Jogok Európai Bíróságának vonatkozó gyakorlatát elemezte és rámutatott, hogy „a sajtószabadság a «házőrző kutya» küldetését ellátva a közügyek nyilvános vitatásának garantálásán keresztül óvja a demokratikus közéletet. Ez a szerep pedig a túlzó, sőt a provokatív, adott esetben vulgáris vélemények közlését is szükségszerűen magában foglalja [EJEB, *Prager és Oberschlik kontra Ausztria* (15974/90), 1995. április 26., 38. bekezdése; EJEB, *Bergens Tidende kontra Norvégia* (26132/95), 2000. május 2., 48–50. bekezdések]. Ezt az EJEB nemcsak lehetőségként, hanem a demokratikus országokban a sajtó kötelességeként fogja fel [EJEB, *Goodvin kontra Egyesült Királyság* [GC] (17488/90), 1996. március 27., 32. bekezdés].” [13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [35]]
- [23] Mindezek miatt az Alaptörvény IX. cikkével összeegyeztethetetlen volna a képmás nyilvánosságra hozatalával kapcsolatos olyan bírósági értelmezés, amely kizárólag akkor tenné a felvétel készítését, illetve felismerhető

módon való közzétételét jogszerűvé, ha az intézkedésre vonatkozó „eljárási szabályok nyilvánvaló” megszegését dokumentálják. A jogsértő rendőri aktusok egészét nézve sok esetben csak bizonyos részcsелеkmények tekintetében áll fenn „az eljárási szabályok nyilvánvaló” megsértése, a bíróság értelmezése alapján azonban a jogszerű cselekményről – akár annak ellenőrzése, a jogszerűség megőrzése érdekében mintegy nyomsgyakorlás végett – képanyag csak akkor lenne felvehető és később közzétehető, ha annak elkészítéséhez a felvett rendőr (más közszereplő) előre, kifejezetten hozzájárult. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikkében foglalt sajtószabadság és véleménynyilvánítás szabadsága védelmében az Abh.-ban úgy értelmezte a képfelvétel közzétételével kapcsolatos jogi helyzetet, hogy „[m]indaddig, amíg valamely tájékoztatás nem visszaélés a sajtószabadság gyakorlásával, az emberi méltóság védelmével összefüggésben a személyiségi jogok sérelmére való hivatkozás ritkán alapozza meg a sajtószabadság gyakorlásának a korlátozását. Valamely jelenkori eseménnyel kapcsolatban a nyilvánosság figyelme elé került személyről készült képmás általában az eseménnyel összefüggésben az engedélyük nélkül nyilvánosságra hozható” (Abh., Indokolás [42]). Az Alkotmánybíróság által meghatározott alkotmányos értelmezési tartomány megjelöl számos olyan kivételt, amely a sajtószabadsággal való visszaélés alá esik (ilyen pl. az öncélú közzététel), illetve amikor a sajtószabadság más oknál fogva meghajol az emberi méltóság védelme előtt (ilyen pl. az egyébként közérdeklődésre számot tartó eseményről készült felvétel körében a megsérült rendőr szenvedését megőrkítő felvétel).

- [24] Az Alkotmánybíróság a bíróságok által elvégzendő mérlegelés szempontjairól, főszabályáról állást foglalt az Abh.-ban: „[a] rendes bíróságra tartozó kérdés polgári ügyben, hogy milyen eseményt tekint közszereplésnek, közéleti szereplésnek, milyen felvételt minősít tömegfelvételnek vagy a személyiségi jogokat sértőnek a Ptk. alapján, az értelmezésnél az Alaptörvényre is megfelelően figyelemmel kell lenni. [...] A nyilvános helyen készült, nem sértő, az érintett személyt tárgyilagosan ábrázoló felvétel általában nyilvánosságra hozható engedély nélkül, ha az a közérdeklődésre számot tartó tudósításhoz kapcsolódik, a jelenkor eseményeiről való szabad tájékoztatásához kötődik” (Abh., Indokolás [44]). Az Alkotmánybíróság ezt az alkotmányos jelentőségű, de bírósági hatáskörbe tartozó jogszabályértelmezést – alkotmányos jogállásával összhangban – nem végzi el a bíróságok helyett. Az Alkotmánybíróság 3/2015. (II. 2.) AB határozatában egy bírósági ítélet felülvizsgálata kapcsán fejtette ki, hogy „az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságnak alkotmányos kötelezettsége, hogy a jelen ügyet a sajtószabadság korlátozására irányadó alkotmányos szempontok és az azokat kibontó alkotmánybírósági határozatok figyelembevételével bírálja el, és az MNB közigazgatási határozatát a piacbefolyásolás tilalmának olyan értelmezése alapján vizsgálja felül, amely nem sérti a sajtószabadság alkotmányos tartalmát. Nem arról van szó, hogy a bíróságnak közvetlenül ezekre az alaptörvényi rendelkezésekre kellene alapítania a döntését, hanem arról, hogy az általa alkalmazandó jogszabály, a Tpt. értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lennie a releváns alkotmányossági szempontokra” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20], hasonlóan ld. még Indokolás [53]}.
- [25] Amennyiben a bíróság jogerős ítéletében nem tartja tiszteletben az Alaptörvény autentikus értelmezését, úgy az Alkotmánybíróság feladata – alkotmányos jogállásával összhangban, erre irányuló indítvány esetén – az ilyen ítéletek alkotmányjogi panasz keretében történő felülvizsgálata és szükség esetén megsemmisítése. Az ugyanis már nem tartozik a bíróság a mérlegelési körébe, hogy érvényt szerez-e az Alaptörvény 24. cikke (1) bekezdésében foglaltaknak, amely szerint „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve”. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: az Alaptörvény e cikke mérlegelést nem tűrően az Alkotmánybíróság kötelezettségévé teszi, hogy az Alaptörvénybe ütköző bírósági döntést megsemmisítse és ezáltal is érvényt szerezzen az Alaptörvény normahierarchiában betöltött legfőbb szerepének. Ezt az alkotmányos rendben betöltött kiemelkedő szerepet bontja ki az Abtv. mint sarkalatos törvény 39. § (1) bekezdése, amely az alkotmánybírósági határozat mindenkire nézve kötelező erejét állapítja meg. Ezt vonná kétségbe az, ha az alkotmánybírósági határozatot akár a jogalkotó, akár – mint jelen esetben – a jogalkalmazó szelektíven, megszorítóan alkalmazná, illetve más módon nem érvényesítené megfelelően.
- [26] Mivel jelen esetben a felülvizsgálni kért jogerős ítélet – amely alkotmányjogi jelentőségű kérdésekben lényegében az elsőfokú bíróság fentebb részletezett érveit hagyta helyben – nem áll összhangban az Alaptörvény IX. cikke Abh.-ban lefektetett értelmezési követelményeivel, az Alkotmánybíróság megállapította a Fővárosi Törvényszék 56.Pf.632.194/2015/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességét, és megsemmisítette azt.

[27] 4. A határozat közzététele a Magyar Közlönyben az Abtv. 44. § (1) bekezdése második mondatán alapul.

Budapest, 2016. október 18.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
Az Alkotmánybíróság elnökhelyettese

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [28] Nem értek egyet a határozattal. Az alapvető problémát abban látom, hogy a határozat a Fővárosi Törvényszék 56.Pf.632.194/2015/3. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét és megsemmisítését nem az adott egyedi ügy alkotmányjogilag releváns körülményeinek vizsgálatára, hanem kizárólag az Abh.-ra alapozza. A többségi vélemény szerint a szóban forgó jogerős ítélet „nem áll összhangban az Alaptörvény IX. cikke Abh.-ban lefektetett követelményeivel” (Indokolás [26]).
- [29] A fentiekben idézett összegző jellegű indok és a hozzá tartozó érvelés több szempontból vitatható és olyan kérdéseket vet fel, amelyekben álláspontom a többségi határozatból tükröződő állásfoglalástól – esetenként gyökeresen – eltér.
- [30] 1. Mindenekelőtt hangsúlyoznom kell, hogy a határozat által kötelező alkotmányos értelmezésként, azaz mint egy „alkotmánybírói jogként” kezelt értelmezési követelmények a jelen ügygel számos lényeges tekintetben össze nem hasonlítható egyedi ügyben születtek, amelyben az Alkotmánybíróság – ténybírói feladatokat is ellátva – megalapozatlanul és egyoldalúan részesítette előnyben a sajtószabadság gyakorlását más szabadságjogok védelmével szemben. Az Abh.-hoz fűzött különvéleményemben rámutattam arra, hogy a döntés figyelmen kívül hagyta azt – az Alkotmánybíróság gyakorlatával korábban megerősített – az alkotmányjogi konfliktus szempontjából meghatározó jogi tény, hogy a kamerával rögzített felvétel személyes adat, ennek feltárásáról és felhasználásáról mindenki maga rendelkezik. Következésképpen a képfelvétel hozzájárulás nélküli nyilvánosságra hozatala az adott körülmények között nemcsak az emberi méltóságot, hanem a személyes adatok védelméhez fűződő jogokat is sértheti.
- [31] Különvéleményemben elvi élel juttattam kifejezésre azt a jelen ügyben is irányadó álláspontomat, hogy „az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésének az Alaptörvény IX. cikke (2) bekezdésével való összeütközése esetén csak az eset összes körülményeinek vizsgálata alapján – és az Alaptörvény IX. cikke (1) bekezdésére is figyelemmel – dönthető el, melyik rendelkezés kell, hogy elsőbbséget engedjen a másik javára, az adott szabadságjog gyakorlásának indokolt feltételhez kötése, szükség esetén korlátozása formájában.”
- [32] Ehhez, az általam változatlanul fenntartott elvi tételhez a jelen különvéleményemben szükségesnek tartom hozzátenni és hangsúlyozni a következőket. A bíróságoknak az általuk feltárt tényállás alapján joguk és kötelességük az alkotmányos kollíziót eldönteni, az Alkotmánybíróság azonban kizárólag az alapjogi összeütközés felülbírálatára jogosult, a tényállást nem minősítheti a kontradiktórius eljárásban döntő bíróságtól eltérően. Mindez az Abh.-ban a IX. cikkekre vonatkozóan a jelen határozattal perdöntőnek tekintett értelmezési követelmények felhasználhatóságát a tárgyat illetően hasonló, de körülményeikben eltérő egyedi ügyekben jelentősen korlátozza, „alkotmánybírói jogként” való kezelését pedig kizárhatja.
- [33] 2. A jelen határozat tárgyát képező egyedi ügyben a tényállást a Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: PKKB) a 36.P.90.562/2014/6. számú ítéletében foglaltak szerint feltárta és annak alapján állapította meg a sajtószabadság visszaélészerű gyakorlását, az alperes részéről történt, a felperes magánszférájában is hátrányokat okozó öncélú nyilvánosságra hozatalt. Figyelemre méltó, hogy az ítélet indokolásában kifejezetten is

hivatkozott az Abh. értelmezési tartományával való összhang meglétére, jól lehet az elkövetés időpontjában, a személyiségi jogot sértő nyilvánosságra hozatalkor az Abh. még meg sem született.

- [34] Nincs jelentősége tehát annak, hogy a PKKB ítélete döntése alátámasztásául hivatkozott az akkor még hatályban lévő és számára kötelező 1/2012. BKNPJE számú kúriai polgári jogegységi határozatra is, amelyet egyébként az Abh. nem semmisített meg. A PKKB által megállapított tényállást a jogerős bírósági határozat minden lényeges elemében helybenhagyta. (Ezzel összefüggésben megjegyzem, nem világos, hogy a jelen határozat miként viszonyul az ügyben hozott elsőfokú bírósági döntéshez.) Megalapozatlan tehát a Fővárosi Törvényszéknek az elsőfokú bíróság helytálló jogértelmezésén alapuló és azt helybenhagyó ítéletének megsemmisítése.

Budapest, 2016. október 18.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [35] Nem támogatom a rendelkező rész megsemmisítő rendelkezését, mert ez megítélésem szerint sérti az intézkedő rendőrök magánélethez való jogát azzal, hogy fenn kívánja tartani az arcképük felismerését lehetővé tételét a jövőben is a médiatudósításokban. A rendőrök egyszerű végrehajtói az állami-politikai hatalom intézkedéseinek, és így nem tekinthetők közszereplőnek. Az azonosító számuk elegendő ahhoz, hogy esetleges törvénytelenységükért felelősségre vonásuk biztosított legyen – és épp ezért a legnagyobb fegyelmi vétség ennek letakarása, vagy eltüntetése –, de arcképük nyilvánosságra hozatala a médiatudósításokban a rendőri tevékenységük közben is megőrzött magánszférához való jogukat sérti. Ezt az álláspontomat tartalmazza az Abh.-hoz fűzött különvéleményem is, és mostani különvéleményemben ennek fenntartását szeretném nyomatékosítani. Emellett most egy további érvet kívánok felhozni álláspontom alátámasztására.
- [36] Az 1990-es évektől kezdődően az akkori alkotmánybírósági többség a főként a gyülekezési eseményeknél felmerülő dilemmára adott válaszában – mely dilemmát a rendőrök képmásának és ezzel a rendőri szerepén túl magánszemélyiségének médiában való megjelenése okozott – jobb híján az emberi méltósághoz való joggal operálva igyekezett megoldani. Akkor ugyanis csak a magánlak védelméhez való jog került alkotmányos védelem alá az akkor hatályos Alkotmány 59. §-ban a magánszféra védelme kapcsán. Így ezekben az években a méltóságvédelmi alapon csak akkor léphetett fel az Alkotmánybíróság a rendőri képmás védelme érdekében, ha az emberi méltóságát sértő módon jelent az meg a nyilvánosság előtt. Az Alaptörvény 2012-től ezzel szemben kiterjesztette a magánszféra védelmét, és már a magánélet egészének védelme került alaptörvényi védelem alá a VI. cikk (1) bekezdésében. Ezzel mód nyílt arra, hogy az Alkotmánybíróság ne egy átfogó (normatívan üresebb formula) alapján közelítse meg ezt a kérdést, hanem a rendőr esetében konkrétan felmerülő magánszférája védelme oldaláról. Hiába állt azonban az Alaptörvény negyedik módosításában a régi alkotmánybírósági határozatok explicit hatályon kívül helyezése, és utána ennek értelmezése kapcsán az akkori alkotmánybírósági többség deklarációja a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatban, hogy csak akkor követi mégis a régi alkotmánybírósági határozatokat, ha nem volt változás a régi Alkotmány és az új Alaptörvény vonatkozó szabályai szempontjából. Ténylegesen a legtöbb esetben még a testületben lefolytatott éles viták után is megmaradt rendszerint a többség a régi alkotmánybírósági határozatok értelmezése mellett. Ez a beállítódás aztán természetesen hozta magával 2012 után még éveken át, hogy egy felületes érvelés után a legtöbb AB-határozatnál rögtön megtörtént a visszanyúlás a régi alkotmánybírósági határozatokra. Ezért maradt el egy sor esetben, hogy a megváltozott alaptörvényi szabályozás nyomán új érvelést dolgozzunk ki, és így mechanikusan a régi szabályozásból eredő régi érvelési vonalakon történik meg sokszor ma is az ügyek elbírálása.
- [37] Ugyanez történt megítélésem szerint a jelen eset számára az alkotmánybírósági gyakorlatot rögzítő Abh. indokolásában is, és ez megmaradva a méltóságvédelmi érvelésnél nem tért át az új Alaptörvény rendelkezése alapján a rendőrök magánszférához való jogának védelmére. Azóta pedig az Abh. tartalmazza az alkotmánybírói többség álláspontját e dilemmára. Ez pedig sokkal tágabban vonja meg a rendőri képmás nyilvánosság előtti megjelenés lehetőségét, mintha a régi alkotmánybírósági gyakorlattal szemben áttért volna az Alaptörvény szerinti elbírálásra. Csak akkor látja megtilthatónak a képmás-megjelenítést, ha az a rendőr méltóságának sérelmét vonná maga után. Ezt nem tudom elfogadni, és ezzel szemben azt kell hangsúlyozni, hogy a rendőr nem közszereplő, csak az állami kényszeralkalmazás végrehajtó eszköze. E szerepén túl egész személyisége

a kényszeralkalmazás pontos szabályozásai közben kötelezően háttérbe van tolva, és a másik oldalról ez azt jelenti, hogy egész személyisége megmarad e szerepjátszása közben is a magánszférája részének. Így ennek megmutatása a képmásának megjelenítésével nemcsak akkor sérti magánszférájához való jogát, ha az emberi méltóságát sértő módon történik a képmás-megjelenítés, hanem bármilyen esetben, ha az a jóváhagyása nélkül történt.

- [38] Összegezve tehát álláspontomat a jelenlegi többségi határozattal szemben én úgy látom, hogy elkövetve az Abh. hibáját, ez a határozat sem veszi górcső alá a régi alkotmányos szabályozástól való eltérést a jelenlegi Alaptörvényben, és megmaradva a méltóságvédelmi érvelésnél leszűkítve vizsgálja meg a vitatott bírósági ítéleteket. Ha áttérne az általam javasolt érvelési vonalra, és az új Alaptörvény ügyben ténylegesen releváns rendelkezését vonná be – a VI. cikket a magánszféra védelmében –, akkor el kellene állnia a bírói ítélet megsemmisítésétől.

Budapest, 2016. október 18.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2950/2015.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2016. évi 159. számában.

• • •